

Radek Buben, La desconsolidación de la democracia en Venezuela: corrosión del sistema de partidos, neo-populismo y la depolitización de las Fuerzas Armadas, Středisko iberoamerických studií, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2013, 329 s. Dizertační práce.

Vyjádření oponenta

Byly to světové válečné konflikty, které v případě Venezuely výrazně napomohly k vnější identifikaci země s těžbou ropy. Koncem třicátých let byla Venezuela třetím největším světovým producentem v dobývání ropy a byla spravována nekompromisní diktaturou. Teprve v důsledku nahrazování dovozů ve letech druhé světové války a etablování se lehkého průmyslu se na vnitropolitické scéně prosazuje uskupení Acción Democrática jako první venezuelská strana s programem sociálních reforem, která je navíc spjata s jednou z elit venezuelské společnosti – s armádou, se skupinou mladých důstojníků.

Právě tito důstojníci, sympatizující s AD, stanuli v říjnu 1945 u puče s cílem možné demokratizace. Titíž důstojníci o tři roky starší a bohatší, v listopadu 1948, svrhli vítězného prezidentského kandidáta Demokratické akce ještě dříve než mohl přistoupit k zamýšlenému programu pozemkové reformy. Další z autoritativních vlád, tentokrát Marcose Péreze Jiméneze (1950-1958), končí nástupem velké koalice. Čas vymezený koncem padesátých let až počátkem let sedmdesátých je charakterizován pokusy zapojit do politického života „všechny“ významné strany a proudy (s výjimkou militantních extremistů). I na latinskoamerickou praxi úspěšné střídání a kontroly moci (COPEI a AD či AD a COPEI) dostávalo trhliny. Jedno z hodnocení rozdílů mezi AD a COPEI hovoří o rozdílných přístupech k udržení sociálního smíru. Zatímco AD se snaží vnucovat svůj přístup, svou vizi politiky venezuelské společnosti pomocí síly, COPEI volí metody, jejichž záměrem je „uklidnění“ země. Je zřejmé, že tyto (a další možné) přístupy měly své limity. „Opoziční smlouva po venezuelsku“ se vyčerpávala.

Pan Radek Buben zvolil za téma své disertační práce Venezuelu v rozpětí let 1973 až 1993, dvacetiletí, kdy příkladný model latinskoamerické demokracie, který mohl či měl být variantou kubánské cesty, ztrácí na svém lesku. A budoucí venezuelská politická krize je připravována v průběhu sedmdesátých a osmdesátých let ekonomickými výkyvy na světových

tržích – a především změnami cen venezuelského zlata, ropy. Venezuela je od poloviny sedmdesátých let modelovým petrostátem. Pokus o vojenský puč (Hugo Chávez) počátkem roku 1992 je potvrzením skutečnosti ukončení jedné z cest přechodu k demokraciím (v Latinské Americe).

Předložená práce je vystavěna jak na dlouhodobém zájmu autora o dění v Latinské Americe a v případě Venezuely na vytěžení odpovídajících zdrojů, které úspěšně propojují poznání ekonomických, sociálních a politických reálií. To vše v provázanosti latinskoamerických souvislostí a s teoretickým zázemím.

Do nástupu Huga Cháveze dokázala venezuelská politická elita udržet kompromisní systém a díky němu ropa napomáhala konsolidaci demokracie. Autor dokládá, že venezuelská celostní krize se odvíjí (paradoxně) od doby nevýraznějšího ekonomického růstu let 1974 až 1978. Po pádu cen ropy koncem sedmdesátých let začíná země pociťovat „typické“ latinskoamerické problémy prohlubované dlouhodobým úpadkem zemědělství a obecně domácí výroby.

Ve vlastní práci (a v autoreferátu) autor charakterizuje rysy dobového venezuelského stranického systému, který je souhrnně označován za partitokracii či artiarchii. Samostatné téma pak představuje podoba latinskoamerického populismu. Do budoucna pokládám i nadále za badatelsky produktivní politizaci venezuelských ozbrojených sil. Role těchto elit (armády) je konstantou, která byla uvedena v život latinskoamerickým osvobozeneckým zápasem v prvních dekádách 19. století. Simon Bolívar navíc odpočívá v Národním pantheonu v Caracasu.

Panu Radku Bubnovi se dostalo kvalitní přípravy v komparativní politologii, historické sociologii. Historickou analýzu obohacuje o přístupy politické teorie. Dokládá, proč v zásadě úspěšná kontrola moci (a střídání) v rámci bipartismu dostaly na přelomu osmdesátých a devadesátých let trhlinu. Příčina tkví v poklesu cen ropy na světových tržích a nepřipravenost vlády prosadit diverzifikaci venezuelského hospodářství. V roce 1992, v roce pětistého výročí objevení Nového světa, čelila Venezuela pokusu o převrat a masovým studentským protestním akcím.

Předloženou dizertační práci přijímám, hodnotím jako výbornou a doporučuji k obhajobě.

Prof. PhDr. Ivo Barteček, CSc.

Katedra historie FF UP v Olomouci

